

آئینہ عاشورا

در مرثیہ

رحمہ اللہ علیہ

مولانا حجة الاسلام نیر تبریزی

www.ketab.ir

بہ اہتمام
سید حمید موسوی میانجی

انتشارات نشر اسلام

نیرممقانی، محمدتقی بن محمد، ۱۲۴۷ - ۱۳۱۲ ق.

آئینه عاشورا در مرثیه مولانا حجه الاسلام
نیرتبریزی / به اهتمام سیدحمید موسوی میانجی.

تهران: سفیر اردهال، ۱۴۰۲.

۶۵ ص: ۱۹/۵ س.م.

انتشارات سفیر اردهال: ۱۰۷۲

۱-۱۱۳-۳۱۹-۶۲۲-۹۷۸

فیبا

حسین بن علی (ع)، امام سوم، ۴ - ۶۱ ق -- شعر

Hosayn ibn Ali, Imam III, 625 - 680 -- Poetry

شعر فارسی -- قرن ۱۳ ق.

Persian poetry -- 19th century

عاشورا -- شعر

Tenth of Muharram -- Poetry

واقعہ کربلا، ۶۸ ق -- شعر

Karbala, Battle of, Karbala, Iraq, 680 -- Poetry

شعر مذهبی فارسی -- قرن ۱۳ ق.

Religious poetry, Persian -- 19th century

موسوی میانجی، میرحمید، ۱۳۲۵ -، گردآورنده

PIR۷۴۹۲

۸۱۶/۵

۹۳۰۱۹۶۶

فیبا

سرشناسه

عنوان و نام پدیدآور

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

فروست

شابک

وضعیت فهرست نویسی

موضوع

موضوع

موضوع

شناسه افزوده

رده بندی کنگره

رده بندی دیویی

شماره کتابشناسی ملی

اطلاعات رکورد کتابشناسی

آئینه عاشورا

در مرثیه

رحمة الله عليه

مولانا حجة الاسلام نیر تبریزی

تأليف: سید حمید موسوی میا نجفی

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۱۹-۱۱۲-۱

صفحه آرائی، طراحی جلد: واحد آماده سازی نشر سفیر ادهال

چاپ و صحافی: آریا گرافیک

قیمت: ۶۵/۰۰۰ تومان

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۲

شماره نشر: ۱-۱۰۷۲

شمارگان: ۵۵۰ نسخه

نشانی دفتر مرکزی: تهران، خیابان سمیه، بعد از چهارراه مفتاح، ساختمان ۱۱۸، طبقه ۲، واحد ۴

کد پستی: ۷۴۷۱۵ - ۱۵۸۱۸

تلفن: ۸۸۳۱۹۳۴۲ - ۸۸۳۱۹۳۴۲ ۰۲۱

فروشگاه مرکزی: خیابان انقلاب، روبروی دانشگاه تهران، پاساژ پارسا، طبقه همکف تلفن: ۶۶۹۷۳۳۹۸

www.safirardehal.ir

www.safirardehal.com

email: safirardehal@yahoo.com

© حق چاپ: ۱۴۰۲

هرگونه نسخه برداری، اعم از زیراکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی و اقتباس در گیومه در مستند نویسی، و مانند آنها) بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است. این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است.

فهرست مطالب

۷	پیش‌گفتار.....
۷	شرح حال مختصری از زندگی مولانا حجة الاسلام شادروان تیر تبریزی <small>علیه‌الرحمه</small> ..
۱۱	بند اول.....
۱۲	بند دوم.....
۱۳	بند سوم.....
۱۴	بند چهارم.....
۱۵	بند پنجم.....
۱۶	بند ششم.....
۱۷	بند هفتم.....
۱۸	بند هشتم.....
۱۹	بند نهم.....
۲۰	بند دهم.....
۲۱	بند یازدهم.....
۲۲	بند دوازدهم.....
۲۳	بند سیزدهم.....
۲۴	بند چهاردهم.....
۲۵	بند پانزدهم.....
۲۶	بند شانزدهم.....
۲۷	بند هفدهم.....
۲۸	بند هجدهم.....
۲۹	بند نوزدهم.....

- ۳۰..... بند بیستم
- ۳۱..... بند بیست و یکم
- ۳۲..... بند بیست و دوم
- ۳۳..... بند بیست و سوم
- ۳۴..... بند بیست و چهارم
- ۳۵..... بند بیست و پنجم
- ۳۶..... بند بیست و ششم
- ۳۷..... بند بیست و هفتم
- ۳۸..... بند بیست و هشتم
- ۳۹..... حماسه جانبازان کوی عشق
- ۴۰..... عرض ادب به ساحت حضرت امام حسین (ع)
- ۴۱..... ندای روح نواز ملکوتی
- ۴۲..... دستبرد لشکر پیدادگر بر جنازه سالار شهیدان
- ۴۳..... فدائی دوست در مقابل دشمن
- ۴۴..... عتاب به گردش در دیده روزگار
- ۴۵..... عبور آسرا از قتلگاه کربلا
- ۴۶..... زمزمه حضرت امام حسین در قتلگاه
- ۴۷..... آمدن امام به بالین جناب قاسم
- ۴۸..... آمدن ذوالجناح به خیمه گاه
- ۴۹..... زبان حال حضرت زینب به امام حسین (ع)
- ۵۰..... حالات اهل بیت در خیمه های سوخته
- ۵۱..... منظره غم بار شام غریبان
- ۵۲..... زبان حال زینب کبری در بالین حضرت سیدالشهدا (ع)
- ۵۳..... تصویر میدان خونین کربلا
- ۵۴..... در وصف بارگاه ملک پاسبان امام حسین (ع)
- ۵۶..... مناجات حضرت اباعبدالله الحسین (ع)
- ۵۸..... زبان حال جناب سکینه به حضرت علی اکبر (ع)
- ۶۰..... راز و نیاز سرور آزادگان با معبود بی نیاز (به زبان ترکی)
- ۶۱..... زبان حال مادر حضرت قاسم (ع) (به زبان ترکی)
- ۶۲..... وداع جناب سکینه با علی اکبر (ع) (به زبان ترکی)
- ۶۳..... زبان حال حضرت سکینه به ذوالجناح
- ۶۵..... عرض ادب و احترام به روح بلند مولانا حجت الاسلام تیر تبریزی علیه الرحمه

پیش‌گفتار

شرح حال مختصری از زندگی مولانا حجة الاسلام شادروان تیر تبریزی علیه‌الرحمة
مولانا حجه الاسلام میرزا محمد تقی ممقانی متخلص به تیر تبریزی، فرزند مرحوم
آخوند ملا محمد ممقانی رضوان الله تعالی علیه می‌باشد.
زنده‌یاد تیر در تاریخ دوازدهم جمادی الاول سال یکهزار و دوست و چهل و
هشت هجری قمری در شهرستان تبریز پا به عرصه وجود گذاشت. مرحوم تیر از
آغاز طفولیت تا وفات پدر بزرگوارش از محضر ایشان تحصیلات مقدماتی خود را با
فراگیری علوم فقه و اصول و درس حکمت تلمذ نمود و در بیست و دو سالگی
جهت ادامه تحصیل عازم عتبات عالیات حوزه نجف اشرف گردید و در آن‌جا با
اشتیاق فراوان در محضر عالمان آن سامان به کسب علوم دینی و مسائل مذهبی
پرداخت. این عالم وارسته در اندک مدتی پس از گذراندن سطوح عالی علوم
گوناگون و اخذ درجه اجتهاد از مراجع جامع شرایط حوزه علمیه نجف اشرف به
موطن پدری خویش، تبریز بازگشت. این عالم والا مقام با کمال میل در زادگاهش
به ترویج مکتب دین مبین اسلام همت گماشت که در خانه اش همیشه به روی
عموم مراجعین باز بود و از هیچ‌گونه پاسخ‌گویی به سوالات شرعی مردم دریغ
نمی‌کرد. منزل ساده و بی‌آلایش این فقیه برجسته پناه‌گاه بیچارگان و درماندگان بود،
سرانجام پس از شصت و چهار سال عمر پربار این انسان کامل در تاریخ دوازدهم
رمضان سال یکهزار و سیصد و دوازده هجری قمری در زادگاهش به داعی حق
لنیک گفت و دار فانی را وداع نمود.

بنا به نوشته اکثر تذکره‌نویسان جنازه آن مرحوم با شرکت انبوه مردم و ازدحام کثیر تشییع کنندگان از منزل به خارج شهر حمل گردید و در دامنه کوه عین‌علی بر پیکر آن فقید سعید نماز با شکوهی خوانده شد، بعد از ادای نماز بنا به وصیت خود آن مرحوم جنازه‌اش را مجدداً به مقبره سید ابراهیم واقع در محله شتریان تبریز عودت دادند و در آن بقعه به طور امانت دفن گردید، پس از مدتی جنازه آن بزرگوار توسط خویشاوندانش به نجف اشرف انتقال یافت و در جوار مبارک مولای متقیان حضرت علی ابن ابیطالب علیه‌السلام در قبرستان وادی‌السلام به تربت مطهر آن دیار سپرده شد. روحش همیشه شاد و یاد عزیزش گرامی باد.

مرحوم تیر تبریزی فقیه کامل، مجتهد عامل، محدث فاضل، حکیم قابل و فیلسوف نکته‌سنج بود، که در اکثر علوم رایج آن زمان علی‌الخصوص در عرصه ادبیات به همه فنون و صنایع بدیع اشراف داشت و در وادی سخن سرآمد روزگار خود به شمار می‌رفت. این ادیب فرزانه علاوه بر مسائل گوناگون فقهی و دانش متنوع عصر خویش در سرودن اشعار تبخّر وافر داشت که در سه زبان زنده دنیا عربی، فارسی، ترکی با تسلط کامل شعر ناب می‌سرود.

به همین جهت مرحوم تیر سرحلقه سخن‌سرایان زمان خود بوده است که این ادعا در هنگام مطالعه اشعار شعری آن دوران به وضوح آشکار می‌گردد.

از این شاعر شیرین سخن دیوان شعری به یادگار مانده که در سه قسمت مجزاً تنظیم گردیده است، قسمت اول کتاب شریف آنسکده می‌باشد که کلاً در قالب و آهنگ مثنوی با وزن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات سروده شده، این مجموعه در چهل و یک بند که مجموعاً دارای دو هزار و یکصد و دو بیت می‌باشد به رشته تحریر درآمده که به صراحت می‌توان گفت مرحوم تیر با الهام گرفتن از تاریخ خونین کربلا، قیام انسان‌ساز عاشورا و حماسه جاوید سالار شهیدان حضرت حسین ابن علی علیه‌السلام را به طور کامل از بدو خروج آن حضرت با همراهی یاران باوفا و جوانان بنی‌هاشم و بانوان حرم از مدینه تا برگشت اهل‌بیت عصمت به مدینه با کلک خیال‌انگیز در قالب اشعار آن‌چنان به تصویر کشیده که در هنگام مطالعه گویی انسان را نظاره‌گر حادثه جانسوز کربلا می‌نماید.

قسمت دوم کتاب به نام نثالی منظومه می‌باشد، در این بخش شاعر با مهارت تمام و به کارگیری همه‌گونه فنون کلام و آرایه‌های ادبی و صنایع بدیع شعری با آگاهی دقیق و تسلط کامل به آیات قرآنی، روایات صحیح، اصطلاحات هنری، و لغات غامض با قلم سحرآمیز مصائب دلخراش امام مظلوم حضرت سیدالشهدا و یاران با وفا و اهل بیت عصمت علیهم‌السلام را در

قالب بیست و هشت فصل ترکیب‌بند جانسوز و چند قصیده شیوا و یک مخمس که در عالم مرثیه بی نظیر می‌باشند رقم زده است.

قسمت سوم دیوان نیز شامل مابقی اشعار ماندگار آن زنده‌یاد می‌باشد، که عبارتند از قصاید عربی و فارسی، غزلیات، مثنوی، ساقی‌نامه، رباعیات، قطعه، دوبیتی، تک بیتی و مصرع تدوین گردیده است.

خوانندگان گرامی در این مجموعه به ظاهر کوچک ولی در باطن با محتوای بسیار بزرگ که گفته می‌شود شادروان نیز حوادث جانسوز دشت کربلا و وقایع غم‌بار کوفه و شام را بر وجه اختصار در قالب اشعار دل‌نشین همانند تابلویی هزار رنگ ترسیم نموده است که بدون اغراق و اغماض هر بیت آن قابل تفسیر و موشکافی می‌باشد.

شاعر با مهارت فوق‌العاده و احساسات عمیق روحی و در نظر گرفتن تمام جوانب صنایع ادبی و مراعات‌التظیر با الهام از روح‌القدس این منظومه منحصر به فرد را خلق نموده است، خداوند سبحان روح ظریفش را شاد و با اولیای کرام محشور فرماید.

در پایان از تمام ادب‌دوستان استدعا داریم که در هنگام مطالعه این دفتر روح بلند مرحوم نیز و والدین این حقیر سرایا تقصیر را از دعای خیر فراموش نفرمایند.

میانه - سید حمید موسوی

